

Moderná čínska literatúra

Prípravné štádium

Prekladová literatúra

- Misionári
 - Preklady technických a vedeckých prací
- Periodiká a nakladateľské domy
 - Shēn Bào 申報, jedny z prvých moderných novín v Číne, ktoré vychádzali v Šanghaji

Yán Fù 严复 (1854-1921)

- Preklady:
- Henry Huxley: *Evolution and Ethics*
- Adam Smith: *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*
- Montesquieu: *The Spirit of Laws*
- John Stuart Mill: *System of Logic, On Liberty*
- Herbert Spencer: *The Study of Sociology*
- William Stanley Jevon: *Elementary Study in Logic*

Lín Shū 林纾 (1852-1924)

- Tradičný vzdelanec, ktorý neovládal žiaden cudzí jazyk
- Jeho tvorba spočívala v parafráze západnej literatúry, kde doplňoval a upravoval dej, transliteráciu a pod.
- Parafrázoval okolo 180 titulov; prvý z nich bola *Dáma s kaméliami*, ktorá predstavovala dobový bestseller
- Jeho parafráze mali obrovský dosah a formovali novú generáciu vzdelancov
- Preklad do archaizujúceho *wényánu*

Liáng Qǐchāo 梁启超 (1873-1929)

- Žiak Kāng Yǒuwéi 康有为 (1858-1927)
- Propagátor reforiem a jeden z predstaviteľov *100 dní reforiem*
- Propagátor literárnej reformy, ktorú chápal v kontexte reformy čínskej spoločnosti

Liáng Qǐchāo: „Predhovor k publikácii prekladov politických poviedok“ (1898)

- Žáner politického románu vznikol na západe. Je v ľudskej povahe si oškliviť, čo je vážne a tešiť sa z toho, čo je humorné. [...] Dobrý učiteľ by mal viesť svojich žiakov podľa ich povahy. Preto niekedy použije jemný humor a niekedy použije podobenstva, aby predal svoju myšlienku. [...]
- I keď čínska próza je zahrnutá do deviatich literárnych a filozofických škôl, veľmi málo dobrej literatúry bolo napísané od dôb Yu Chu. Hrdinské príbehy napodobujú *Príbehy od jazerného brehu* a tie o láske zase vychádzajú zo *Sna o červenom dome*. Keď sa to tak vezme, tak čínska próza nás učí buď krádežiam alebo túžbe. [...]
- Niečo bude na Kang Youweiovom postrehu: „Tí, čo vedia čítať, sa často vyhnú šiestim kanonizovaným klasickým knihám, ale nemôžu byť bez prózy (*xiǎoshuō*). To, čo nenaučia kanonizované knihy, mala by naučiť próza; tam, kde neprenikla oficiálna história, by sa mala dostať próza; to, čo neosvetlili záznamy, by mala osvetliť próza; a tam, kde právo nie je schopné vlády, mala by vládnuť próza. Dnes v Číne je málo skúsených ľudí ešte menej tých, čo sú zbehlí v literatúre. Kanonické knihy sú elegantné, ale pokiaľ nie sú čítané a pochopené, je to ako hádzať perly sviniam.“ [...]
- Keď v európskych krajinách po prvýkrát prebehla reformácia, oddaní vzdelanci často využívali prózu, ako záznam ich osobnej skúsenosti a k vyjadreniu ich politických názorov. Vážení učitelia čítali a diskutovali tieto práce vo svojom voľnom čase. Próza bola diskutovaná vojakmi, obchodníkmi, roľníkmi, umelcami, drožkármami, paholkami, ženami i deťmi. Novo vydaná kniha mohla ovplyvniť a zmeniť pohľad či názor celého národa. [...]

Liáng Qǐchāo: „O vzťahu medzi *xiǎoshuō* a vládou“ (1902)

- Ak chceme obnoviť ľud nejakého štátu, nezostáva nám len obnoviť *xiǎoshuō* tohto štátu. Preto aby sme obnovili cnosť, musíme obnoviť *xiǎoshuō*; aby sme obnovili náboženstvo, musíme obnoviť *xiǎoshuō*; aby sme obnovili politické záujmy, musíme obnoviť *xiǎoshuō*; aby sme obnovili spoločenské zvyky, musíme obnoviť *xiǎoshuō*; aby sme obnovili vzdelávanie a umenie, musíme obnoviť *xiǎoshuō*; aby sme obnovili ľudskú myseľ a pretvorili jej charakter, musíme obnoviť *xiǎoshuō*. Prečo tomu tak je? Pretože *xiǎoshuō* má prenikavú moc nad ľudskými zvykmi/cestami.

Liú È 刘鹗 (1857-1909)

Republikánske obdobie

Zrod modernej čínskej literatúry

Porovnanie hnutí

Hnutie za Novú kultúru (Xīn wénhuà yùndòng 新文化运动)

- 1917 – ako reakcia na Yuán Shìkǎiovu snahu o vyhlásenie cisárstva
- Zúčastnení: mladá generácia intelektuálov a študentov
- Protest proti: starému spoločenskému poriadku, tradičnej literatúre a morálke
- Spôsob protestu: vydávanie periodík a zmena literatúry

Májové hnutie (Wǔsì Yùndòng 五四运动)

- 1919 – ako reakcia na mierové rokovania vo Versailles
- Zúčastnení: mladá generácia intelektuálov, ktorí však boli ovplyvnený myšlienkami komunizmu, študenti, stredná a nižšia trieda
- Západný imperializmus
- Demonštrácie, bojkot, vydávanie periodík

Hú Shì 胡适 (1891 - 1962)

Dr. Hu Shih
胡適字適之
(Hu Shih)

„Osem zákazov“ (Bā bù zhǔyì 八不主義), august 1916 a

- Vyhnúť sa narážkam
- Odhodiť otrepané a zastaralé frázy
- Odhodiť paralelné konštrukcie
- Nevyhýbať sa hovorovým výrazom
- Nenasledovať gramatiku klasickej čínštiny
- Nepíšte, že ste chorí a nešťastní, keď nie ste
- Nekopírujte starú literatúru; to, čo píšete, by malo odrážať vašu osobnosť
- To, čo píšete, by malo mať myšlienku alebo reálny základ

„Niekoľko predbežných návrhov k reforme literatúry“, január 1917

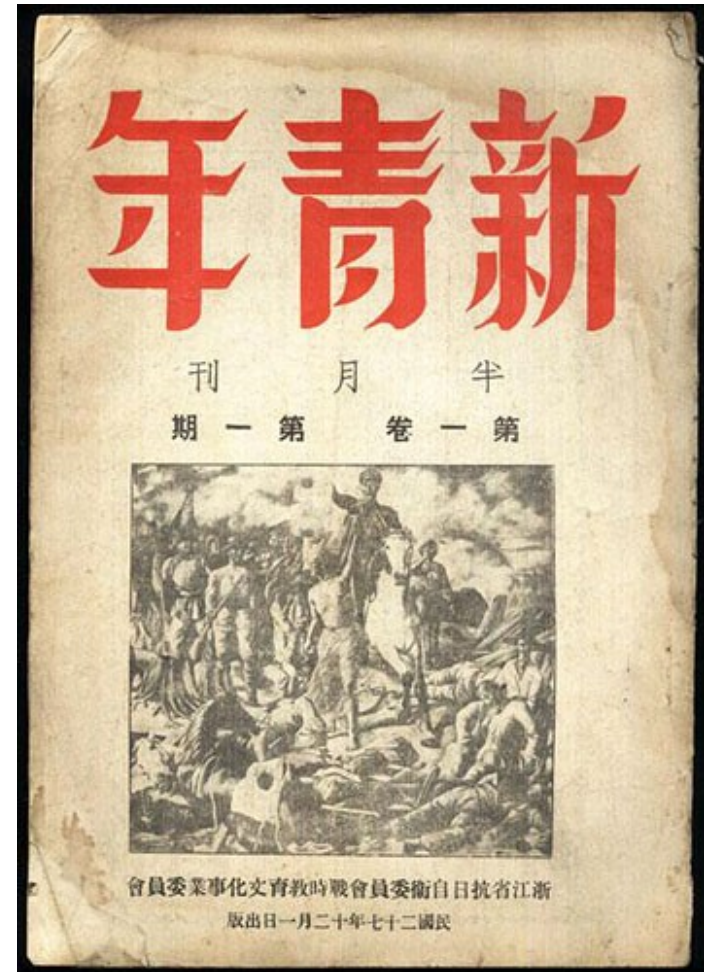
- Literatúra by mala mať základ
- Nekopírovať staré vzory
- Klásť dôraz na techniku písania
- Neplačte, keď nie ste chorí
- Vyhnúť sa frázam a formálnemu jazyku
- Nepoužívať narážky
- Nepoužívať paralelizmus
- Nevyhýbajte sa hovorovým výrazom

Chén Dúxiù 陈独秀 (1879-1942)

„Upozornenie mládeži“ (Jìnggào qīngnián 敬告青年, 1915): Protikonfuciánsky postoj

- Byť nezávislý a nie podliezavý
- Byť progresívny a nie konzervatívny
- Byť agresívny a nie spiatočnícky
- Byť kosmopolitný a nie sa izolovať
- Byť prospešný a nie nepraktický
- Byť vedecký a nie rojko

„O literárnej revolúcii“ (Wénxué gémìng lùn 文学革命论), 1917

- Problém konfucianizmu už v Číne vzbudzuje pozornosť a je to prvý znak revolúcie etiky a morálky. Literárna revolúcia už nejakú dobu vrie. Prvý pionier, ktorý ako prvý vztýčil vlajku, bol môj priateľ Hu Shi. Som ochotný byť nepriateľ vzdelancov z celej vlasti a vysoko vztýčiť vlajku „armády literárnej revolúcie“, aby som svojho priateľa podporil. Na vlajke budú napísané tri základné heslá našej revolučnej armády: **1) Preč s ornamentálnou a podliezavou literatúrou aristokracie; vybudujme jednoduchú a expresívnu literatúru ľudu. 2) Preč so zatuchnutou a pompéznou klasickou literatúrou; vybudujme sviežu a úprimnú realistickú literatúru. 3) Preč s obskúrnou a nepochopiteľnou literatúrou pustovníkov; vybudujme ľahko zrozumiteľnú a populárnu/ľudovú socialistickú literatúru.**

„Denník blázna“ (Kuáng rén rì jì 狂人日记), 1918

20. roky

Počiatky modernej čínskej literatúry

Literatúra po Májovom hnutí

- **Hú Shì** 胡适 : „literatúra národného jazyka a po jazyku národnej literatúry“
- **Zhōu Zuòrén** 周作人 : „Humánna literatúra“
(Rén de wénxué 人的文学)
- **Lǐ Dàzhāo** 李大钊 : „literatúra socialistického realizmu“

Výrazní aktéri na literárnom poli

- **Spoločnosť na štúdium literatúry** (Wénxué yánjiū huì 文学研究会)
- **Spoločnosť Tvorba** (Chuàngzào shè 创造社)
- Zástancovia tradičnej literatúry

Zakladajúci členovia Spoločnosti na štúdium literatúry, napr. Máo Dùn, Zhèng Zhènduó

Časopisy

- ***Nová mladosť*** (Xīn qīngnián 新青年)
- ***Týždenné revue*** (Měi zhōu pínglùn 每周评论),
- ***Nová vlna*** (Xīn cháo 新潮)
- ***Mladá Čína*** (Shàonián Zhōngguó 少年中国)
- ***Sobota*** (Lǐbài liù 礼拜六)
- ***Národné pamiatky*** (Guó gǔ 国古)
- ***Kritická revue*** (Xué héng 学衡)

Spoločnosť Tvorba (Chuàngzào shè 创造社)

- Yù Dáfū 郁达夫
- Guō Mòruò 郭沫若
- Chéng Fǎngwú 成仿吾
- Zhèng Bóqí 郑伯奇
- Tián Hàn 田汉

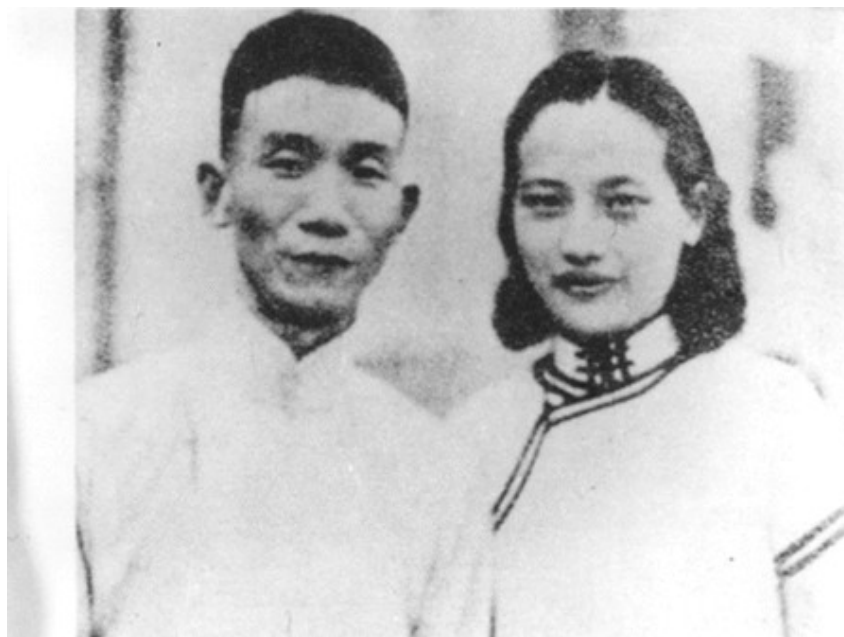
Romantizmus (*Làngmàn zhǔyì* 浪漫主义) v Májovom hnutí

- objavovanie seba či seba-odhalenie ako súčasť májového ikonoklastického hnutia
- Ako životný postoj či ako literárny smer postupne chladne okolo roku 1928
- Dôraz na subjektivismus, ktorý by sa mal chápať ako reakciu na (1) osud; (2) autoritu rodiny a štátu, v rámci ktorých bol jedinec zviazaný; (3) autoritu tradície; (4) *li* a spoločenské hierarchie.
- Oslobodenie seba/jedinca je často naviazané na národ a národný boj

Prejavy romantizmu v živote „romantickej generácie“

- presadzovanie seba v opozícii k autoritám (rodičovským, školským, politickým, ideologickým)
- vzpurnosť
- sexuálne prejavy ako súčasť prejavu jedinca
- odmietanie dohodnutých manželstiev
- školské a politické protesty
- láska

Yù Dáfū 郁达夫 (1896-1945)

Yù Dáfū a Wáng Yìngxiá

Charakterizácia poviedok „romantickej“ línie

- do popredia pretlačovaná individualita a subjektivita
- Ich-formový rozprávač
- autobiografický moment
- forma denníka
- potlačenie popisu širšieho socio-politického kontextu
- téma potlačovanej sexuality
- Prvok nacionalizmu
- Vplyv: japonského naturalizmu a „watakuši šósecu“ (我小说)

„Utonutie“ (Chénlún 沉淪), 1921

Pozrel na západ, svetlo majáka, raz červene, raz zelene, plnilo tam svoju úlohu. Keď na hladinu mora dopadlo zelené svetlo, zjavila sa na nej bledomodrá cesta. Opäť pozrel na západnú oblohu a uvidel, že pod bledým nebom svietelkuje len jedna hviezda.

„Pod tou stále blikajúcou hviezdou je moja vlasť aj moje rodisko. Pod tou hviezdou som prežil osemnásť jesení a zím. kraj môj, už sa s tebou nestretnem!“

Šiel a v trýzni jednotaj myslel na tieto srdcelomné slová. Zasa pozrel na tú západnú hviezdu a slzy sa mu vyrinuli ako prudký dážď. Zdalo sa mu, že celé okolie zosmutnelo. Utriel si slzy, zastal, hlboko vzdychol a prerývane zvolal:

„Vlasť moja, vlasť moja! Ty si zapríčinila moju smrť!

Rýchle zbohatni, rýchle zosilnej!

Máš ešte veľa trpiacich synov a dcér!“

Spoločnosť na štúdium literatúry (Wénxué yánjiū huì 文学研究会)

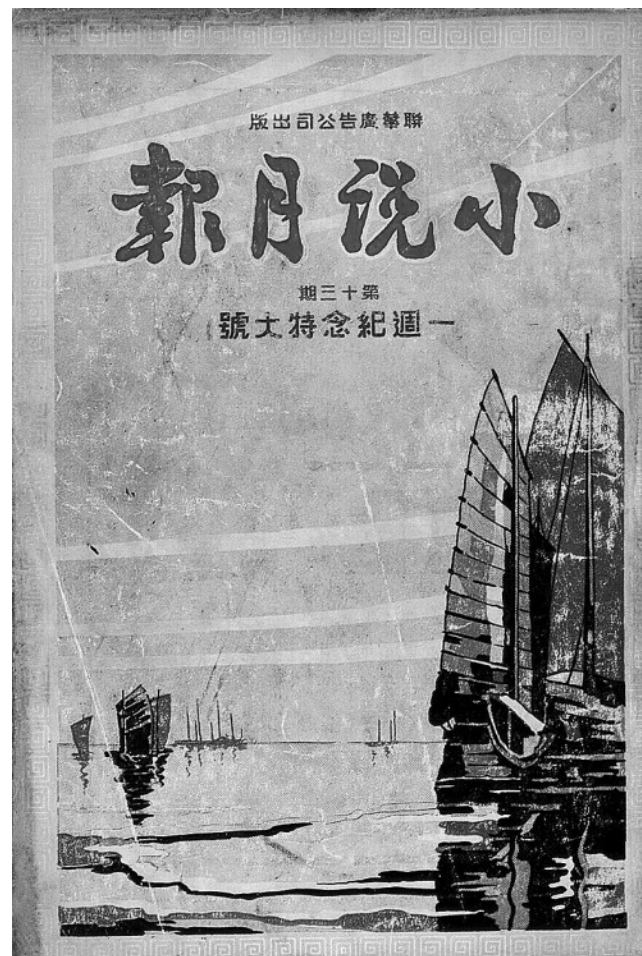

Čínsky realizmus

Spoločnosť na štúdium literatúry

Motto:

- Realistická literatúra
o/pre život "为人生"的
现实主义文学

Čínsky realizmus

Máo Dùn 矛盾 (1896-1981)

Čínský realizmus

Prepisovanie minulosti a súčasnosti

- *Jeden deň v Číne: 21. Mája 1936* (中国的一日 : 一九三六年五月二十一)
- Adaptácia príbehov z historických románov

Tri chronopy: vidiek, mesto, veľkomesto

- **Dedinská trilógia:** „Jarní hedvábníci“, „Podzimní žeň“, „Krutá zima“
- **Mesto:** „Obchod rodiny Lin“ a „V zástavárně“
- **Veľkomesto:** *Šerosvit*, 1933.

Neangažovaná literatúra 20.-30. rokov

Línia, ktorá (ne)vedome stojí v
opozícii s mainstreamom
čínskej modernej literatúry

- Zhou Zuoren 周作人 (1885-1967)
- Shen Congwen 沈从文
- Feng Zikai 丰子恺 (1898-1975)
- Zhang Tianyi 张天翼 (1906-1985)
- Yu Pingbo 俞平伯 (1900-1990)
- Predstavitelia modernizmu,
napr. Xu Zhimo 徐志摩
(1897-1931)

Revoluční literatura

30. roky až 1949

„Od literárnej revolúcie k revolučnej literatúre“

- Príklon mládeže k ľavicovému mysleniu
- Spochybňovanie úlohy a sily literatúry
- Spochybňovanie buržoázie ako hybnej sily revolúcie
- Triedne chápanie revolúcie postupne nahrádza myšlienku kultúrnej revolúcie: propagovanie ľavicovej resp. revolučnej literatúry
 - zaujíma sa o nižšie vrstvy
 - kritizuje dôvody útlaku
 - realistická svojím charakterom

„Od literárnej revolúcie k revolučnej literatúre“

- intelektuáli boli v po-májovskom období polarizovaná: ľavičiari a ich sympatizanti a tzv. “reakcionári”
- **Spolok Tvorba** (创造社): po roku 1925 odklon od radikálneho individualizmu k radikálnemu marxizmu. Hlavní predstavitelia: Guo Moruo, Cheng Fangwu
- **Spolok Slnko** (太阳社): radikálna marxistická organizácia propagujúca revolučnú literatúru; všetci jej členovia boli členmi KSČ; ich útoky boli zamerané proti Spolku Tvorba, ale i proti Lu Xunovi a jeho časopisu *Yusi* (语丝), ktorý považovali za prežitok; ako prví propagovali literatúru pracujúcich
- **Liga čínskych ľavicových spisovateľov** 左翼作家联盟(1930-36): propagovala literatúru z marxistickej perspektívy; literatúra mala hovoriť v prospech proletariátu; organizovala tri výskumné skupiny: Výskumný spolok marxistických literárnych a umeleckých teórií; medzinárodnej kultúry; popularizáciu literatúry a umenia

Debaty o charaktere literatúry 20.-30. rokoch

- O charaktere revolučnej literatúry a úlohe spisovateľa pochádzajúceho z triedy buržoázie?
- Kto je čitateľom takejto literatúry?
- Aké prostriedky by sa mali užívať pri písaní takejto literatúry (jazyk, literárne formy a pod.)?
- Kde je pozícia buržoázneho spisovateľa vo vzťahu k triedam a k politike?
- Aká je úloha literatúry v období imperialistickej agresie?
- Ako spopularizovať literatúru pre masy?

Čínska literatúra v období vojny

- Rozpad Ligy čínskych ľavicových spisovateľov a vznik Celočínskej asociácie literárneho odporu (中华全国文艺界抗敌协会)
- Literatúra odporu
 - „literatúra na vidiek, literatúra do armády“
 - Použitie ľudových foriem a „národné formy“

Zhou Yang
周扬
(1908-
1989),

Hu Feng
胡风
(1902-
1985)

Čínska literatúra v období vojny

- Cenzúra a autocenzúra
- Literatúra v Japoncami obsadenom území
- Literatúra „Tretích“: Zhang Ailing, Qian Zhongshu, Shen Congwen
- Kritika v Yan'ane

Zhāng Ailíng 张爱玲
(1920-1995)

Yan'anské rozhovory o literatúre a umení

《在延安文艺座谈会上的讲话》

- Konferencia konaná v roku 1942
- Mao Zedong v dvoch prednáškach predstavil úlohu a podobu literatúry
- Po roku 1949 sa táto predstava stala normou